२०८

श्री साईलीला

मासिक पुस्तक

वर्ष २ रें.] माघ शके १८४६ [अंक ११ वा.

नलिनीदलगत जलमतितरलम् । तद्वज्जीवनमतिशय चपलम् ॥

क्षणमपि सज्जन संगतिरेका । भवति भवार्णव तरणे नौका ॥

श्री शंकराचार्य.

[illegible]

अनुक्रमणिका.

महाराजांचे अनुभव	२६७–२९६
स्फुट विषय	१६७–१७२
श्री साईसच्चरित .. .	४२५–४४८

वर्गणीचे दर

वार्षिक टपाल खर्चासह मनीआर्डरने अगाऊ रु. ३।= व्ही. पी. ने रु. ३॥=, चालू अंकाची -।=, मागील अंक शिलूक असल्यास -।।-

विनंती.

या मासिकाचे वर्ष चैत्रापासून सुरू असते. हा माघाचा म्हणजे वर्षाचे १२ महिन्यापैकीं ११ वे महिन्याचा अंक वर्गणीदाराच्या हातीं पडत आहे. तरीही अजून ज्यांची या सालची वर्गणी आली नाहीं असे कांहीं वर्गणीदार आहेतच तरी त्यांनीं चालू सालची बाकी लवकर पाठविण्याची कृपा करावी.

आणि हे मासिक पुढे सुरू ठेवण्याची ज्याची इच्छा असेल त्यांनीं शके १८४७ सालची आपली वर्गणी मनीआर्डरीने अगाऊ पाठविण्याची तजवीज ठेवावी अगर ते इकडून व्ही पी. ने पाठविले जावे असे ज्यांस वाटत असेल, त्यांनीं चालू वर्ष अखेरीचे आंत तसे लिहून कळविण्याची तसदी घ्यावी.

गो. र. दाभोळकर.
व्यवस्थापक.

नोटीस.

या मासिकासंबंधानें पत्रव्यवहार करणे तो खालीं सही करणार यांच्या नांवानें खालीं लिहिलेल्या पत्त्यावर करावा.

गोविंद रघुनाथ दाभोळकर.
श्रीसाईलीला ऑफीस. ५ सेंट मार्टिन्स रोड, वांद्रे. बी. बी. रेल्वे.

शिर्डी येथें नित्य सकाळीं व दुपारीं ज्या लेंडीचे (ओढ्याचे) कांठीं
श्री साईबाबा जाऊन बसत त्या लेंडीचा देखावा.

15-2-12

I got up as usual, prayed, and held our Panchadashi class with Upasani Shastri, Bapusaheb Jog, and Mrs Laxmibai Kaujalgi We saw Sayin Saheb go out and continued our class After it I went to the Musjid as usual and sat listening to what Sayin Sahib was saying. He was in a pleased mood and said that he had laboured very hard, had gone without food for months, fed on leaves of " Kala Takal ";Nimb and other trees. He said God was very good to him, for life never became extinct though all flesh got wasted and bones appeared to be in danger of crumbling away The Midday Arti passed off as usual and after it we returned for our meals My wife and others wished to go to Kopargaon to-morrow for Shivaratri Sayin Saheb thought it unnecessary, but they persisted and ultimately got permission in a way. Today after the noon Puran we held a class for Paramamrit for the benifit of Dada Kelkar. We did not progress much as it was the first day. We saw Sayin Maharaj at his evening stroll and then after the wada Arti attended the Shej Arti Balasaheb attened it He used to hold the Morchael (peacockt-ail) before it came to me So I tendered it back to him. I got a fan instead. Balasaheb Bhate has made considerable progress.

16-2-12

I attended the Kakad Arti Sayin Saheb exhibited great grace accompanied by hard words. We held our Panchadashi class in the morning after prayer. My wife and others could not go to Kopargaon as they could not get a cart. We saw Sayin Baba go out Mr Morgaonkar has come and distributed a translation of Para Puja There is a shastri from Kalyan Bhivandi. He is staying with Bapusahib Jog and is a very quiet nice man. We fasted today on account of Shivaratri

17-2-12

I got up early in the morning, prayed and held our Panchadashi class with Upasani, Bupusaheb Jog, Kunte Shastri of Kalyan, and Morgaonkar We finished the third chapter today We saw Sayin Baba go out and again after he returned He was in a very pleasant mood and made jokes The midday Arti passed off as usual and after it we had our food Mr Dixit is thinking of going to Nagpur for, the Munj of his son He wishes to take with him as many from here as he can, but everything depends on the orders which Sayin Saheb gives In the afternoon there was Dixit's Ramayan and then we held our Paramamrit class and made good progress Later on we saw Sayin Maharaj at his stroll Then there was the Wada Arti and Shej Arti At the latter the big fan came to me On our return Kunte Shastri of Bhiwandi did kirtan He told the story of Uttar Gograhana, He is an old man and considering his age which is 80 years his powers of endurance, his energy and all else is very praiseworthy and remarkable Mr. Dixit had his Ramayan and Bhishma read Bhagwat.

18-2-12.

Madhaorao Deshpande woke me up in the morning and after prayer attended the Kakad Arti Sayin Saheb took it very cooly, and hard words said as usual after it were of a very mild character. Mr. Dixit is thinking of going to Nagpur for the thread ceremony of his son. He asked Sayin Baba to let me go with him and got an evasive reply. I feel almost sure that I shall not be permitted to go, My wife is very anxious to go While I was in our Panchadasi class with Upasani Shastrio Bapusaheb Jog and others, Mr Nana Saheb Chandorkar came and sat with Mr. Dixit. I met him when I went to see Sayin Saheb after our class. Sayin Saheb was talking with him in the usual way, about Teli, Waman Tatya, Appa Kotye etc., etc , The midday Arti passed off as usual except that towards the end of it Sayin Baba got a bit impatient and told the people to clear out fast I had my food with Mr Dixit in company of

Nana Saheb Chandorkar and I asked the latter to resume his conversation with me which was broken off when he was here on a short visit He said the matter was in the hands of Sayin Baba He has brought with him artificial garden with a big moon such as we have on marriage ceremonies It was ordered by Radhakrishna Bai. I lay down for a while Then Nanasaheb went away about 4 p m and Mr Dixit read Ramayan Later on we held our Paramamrit class and afterwards went to see Sayin Saheb at his evening stroll The "moon" was lit and shed very splendid light My wife renewed her request about returning to Amraoti and was as usual given an evasive reply by Sayin Saheb After the Wada Arti Mr. Dixit read Ramayana and Bhishma had his Bhajan. We finished early to admit of Mr Dixit and Madhaorao Deshpande making preparations to depart tomorrow early in the morning.

19-2-12.

Mr Dixit, his wife, Madhaorao Deshpande, Hiralal and others went away this morning. The Dixits went to Nagpur for the moonj of his son Babu Madhaorao went to Harda for a similar ceremony in a friend's house After prayer we held our Panchadashi class Margaonkar said that he lost his watch and chain. They were both valuable being of gold. They were searched for in vain. We saw Sayin go out and again after he returned The midday Arti passed off as usual except that there were two Chamars instead of only one Balasaheb Bhate worshipped and wished to stay for the Arti, but Sayin Saheb ordered him home After food I lay down for a while and then we continued our Panchadashi class with our usual members. Later on Dada Kelkar, Bala Simpi and others came. We saw Sayin Maharaj at his evening stroll and after the Wada Arti attended the Shej Arti when the artificial gardens and moon were used for the first time They looked very nice and attracted a large crowd. Sayin Saheb did not appear to dislike them I think the moon is helpful Bhishma read Bhagwat and ten Samasas of Dasa Bodh tonight. Mr. Natekar alias Hamsa writes me today to say that I ought to return to Amraoti by the end of this month.

20-2-12.

We attended the Kakad Arti and the remarkable part of it was that Sayin Saheb left the Chawadi and entered the Musjid without saying a single word except "God is the greatest, of all" After prayer I, Upasani, Bapusaheb Jog, Bhishma and Mrs Laxmibai Kaujalgi held our Panchadashi class When I went to the Musjid after Sayin Saheb returned from his morning walk, he said he wished to get the Musjid rebuilt. He said there was enough money for it and went on talking about it Some Baroda ladies of the Shirke family have come here They attended the mid-day Arti. It passed off as usual, Radhakrishnabai had the eggs of stork hung up where Sayin Saheb sits and he had them pulled down and thrown away We continued our Panchadashi class in the afternoon and I went to the Musjid about 6 p m Sayin Saheb told two stories of which, do what I like, I cannot recall the first. I asked my wife and all those present and they also forgot which is wonderful The other story was that there was an old woman living with her son He used to assist in the disposal of the dead body of every body in the village and got remuneration for it There prevailed a sort of plague and many died So his emoluments were great Allah met her one day and told her not to profit by the trade of her son She spoke about it to her son but the latter paid no attention and eventually died The old woman then maintained herself by spinning cotton Allah told her to go to the house of the relations of her husband but she declined to do so One day some Brahmins came to purchase cotton from her, spied out all the details of her house and broke into it at night. One of the burglers stood naked before her She told him to run away as the town people would murder him for his crime So the man ran away. Eventually the old woman died and was born as the daughter of the burglar I am not quite sure that I understand the story quite right We saw Sayin Saheb at his evening stroll and at night After the Wada Arti, Bhishma read Bhagvat and Dasa Bodha

श्रीसाईलीलेच्या अंकाबद्दल थोडीशी भानगड होती व बाबांचे फोटोचे काम होते म्हणून मी एके दिवशीं ठाण्याचे श्रीमान व परोपकारी शेठ रा. रा नगीनदास मोतीलाल याजकडे खाडीजवळ असलेले त्यांच्या बंगल्यावर गेलो, व त्यास विचारलें कीं, 'आपणास काहीं महाराजासंबंधीं माहिती आहे काय व श्रीसाईलीलेचा अंक घेण्याचे आपले मनात कसे आले ?' ते म्हणाले "माझ्या वडिलांची शिरडीस जाण्याची फार इच्छा होती. परंतु ती पूर्ण झाली नाहीं ते वारले. पण त्या पूर्वी ते म्हणाले कीं 'माझी इच्छा पूर्ण झाली नाहीं पण तू जाऊन ये' मी महाराजासंबंधीं कीर्ति ऐकली होती पण मलाही पुष्कळ दिवस जाण्याची संधी मिळाली नाहीं. एके दिवशीं मुंबईचे प्रसिद्ध रा रा शिंगणे वकील व ठाण्याचे रा. रा गंगादास वकील हे दोघे शिरडीस जावयास निघाले मी म्हणालो 'मीही तुमच्या बरोबर येतो.' आम्ही गाडी नक्की ठरवली माझा बेत फिरला. मी म्हणालो 'मी येत नाहीं' नंतर त्यांचा दोघांचाच जाण्याचा बेत ठरला आपणही जावे असें नक्की पुन्हा मनात आले. ते कोणत्या गाडीने निघणार तें मला माहीत होतें. मी त्या दोघास रात्रीं ठाण्याचे स्टेशनवर त्या गाडींत गाठले व आम्ही तिघेजण शिर्डीस गेलो. तेथें गेल्यावर माझ्या मनात आले कीं आपण इतके लांबून दर्शनाकरिता आलो आहों तर महाराजांपुढें दक्षणा १५ रुपये ठेवावी. मी, गंगादास व शिंगणे यास विचारले कीं दक्षणा काय ठेवावी. ते म्हणाले एक एक रुपया ठेवावी मला वाटले एकेक रुपया ठेवणे बरोबर नाहीं. पण आपण सर्व दर्शनास बरोबर जाणार व आपण एकट्याने जर १५ रुपये ठेविले तर ते बरोबर दिसणार नाहीं तरी पण जास्त दक्षणा द्यावी असें मला वाटून ५ रुपये ठेवण्याचा निश्चय करून पांच रुपये बरोबर घेतले व आम्ही तिघे महाराजाच्या दर्शनास गेलों. उभे राहिलो, महाराज मजकडे पाहून म्हणाले 'म्हाताऱ्याचे येणे झाले नाहीं. बरं असो पोरगा आला, बरं झालं.' आम्ही नंतर पाया पडलों. गंगादास व शिंगणे यांनीं प्रत्येकीं एक रुपया दक्षणा दिली व मी पांच रुपये दिले. महाराज मला म्हणाले 'आणखी दक्षणा दे. तुझ्या मनात आहे तितकी दे'. मी म्हणालों बिऱ्हाडीं जाऊन

पाठवून देतो. नतर मी विन्हाडीं गेलो व माझ्या मनात आले कीं आपल्या हेतूप्रमाणे १५ रुपये द्यावयाचे पैकीं पाच दिले व आता १० द्यावयाचे पण त्यावर शून्य आहे असा आकडा कागास द्यावा ११ रु. द्यावे म्हणून मी ११ रुपये पाठवून दिले महाराज म्हणाले 'मनात होते तितकेच द्यावे जास्त कशाला ?' असे म्हणून महाराजानी ११ पैकीं १० ठेवून घेतले व १ रुपया परत पाठवून दिला. यावरून महाराज पूर्ण अतरज्ञानी आहेत अशी माझी खात्री झाली व मला आनद झाला.

२. ठाण्याचे एक सद्गृहस्थ प्रसिद्ध ब्रह्मीभूत काका महाराज पुराणीक याचे भक्त आहेत त्याचे कनिष्ठ बधूही काका महाराजाचे भक्त आहेत. काका महाराजाचे अनुग्रहीत साताऱ्याजवळील पीरवाडीस राहाणारे प्रसिद्ध कोंडिवामहाराज म्हणून आहेत. वरील सद्गृहस्थ कधीं कधीं पीरवाडीस जातात. व पीरवाडीचे महाराज कधीं कधीं ठाण्यास त्याचेकडे येतात. वरील सद्गृहस्थ, त्याचे बंधु व त्याचे आणखी स्नेहीद्वय पैकीं एक मास्तर या नावाचे व दुसरे जोशी यास शिरडीस जाण्याची इच्छा झाली. सन १९११ चे डिसेंबर महिन्यात एक दिवस नक्की ठरला. त्या दिवशीं कनिष्ठ बंधूस काहीं कारणामुळें जाता येईना त्यामुळे त्यास जरा वाईट वाटून रागही आला. ते म्हणाले बरे आहे. तुम्ही जा मला दर्शन होणे असेल तर एथल्याएथेच होईल. नंतर ठरल्याप्रमाणे बाकीची मंडळी शिरडीस गेली प्रत्येकानीं श्री पुढे ठेवण्याकरिता एकेक नारळ व दक्षिणा नेली होती वरील गृहस्थानीं मात्र त्याचा स्वतःचा व आपले कनिष्ट बंधूचा असे दोन नारळ नेले होते. श्रीचे दर्शनास गेल्यानतर सर्वांनीं आपापले नारळ व दक्षिणा श्रीचे चरणीं अर्पण केली शिरस्त्याप्रमाणे नारळ फोडून प्रसाद म्हणून श्रीनीं ज्याचा त्याचा नारळ त्याचा त्यास दिला व एक भाग आपल्या हातांत ठेविला जो तो म्हणू लागला कीं आपला भाग आपणाला मिळाला मग आता महाराज हातांत कोणाचा भाग घेऊन बसले आहेत. इतक्यात वरील सद्गृहस्थाकडे पाहून तो भाग घेण्याची महाराजानीं त्यांस

नूण केली हे गृहस्थ मनात समजले कीं हा भाग आपल्या बंधूच्या नारळाचा आहे त्यांनीं तो घेतला व त्यास आनंद झाला.

दुसरे दिवशीं ही मंडळी दर्शनास गेली तेव्हा महाराज एकच पाय पसरून बसले होते. त्यामुळे वरील गृहस्थास त्यांच्या दोन्ही पायाचे दर्शन घेता येईना ते मनात म्हणाले कीं, महाराज जेव्हा दोन्ही पाय पसरून बसतील तेव्हाच मी पाया पडेन, नाहींतर तसाच बसेन. असा विचार करून ख्रिश्चन सारखे दोन्ही गुडघे जमनीस टेकून ते महाराजापुढे बसले. थोडयाच वेळानीं महाराजानीं दुसरा पाय पसरला. तेव्हा वरील गृहस्थांस आनंद होऊन ते त्यांच्या पाया पडले. महाराजानीं त्याची टोपी फेकून दिली व त्यास उदी घेण्यास सांगितले. उदी आणून महाराजाचे हातात दिल्यावर महाराजानीं त्याचे डोक्यावर एक हात ठेविला व दुसरे हाताचे आंगटयाने उदी लाविली. त्यावेळेस त्या सद्गृहस्थास जे काय वाटले त्याचे वर्णन त्यांस करताच येत नाहीं. आपण शुद्धीवर होतो कीं नव्हतो हे त्यास कळेना. मात्र अवर्णनीय आनंदांत होतों इतकेच त्यास वाटले.

महाराज जाण्यास परवानगी देत नाहींत असें त्यांनीं ऐकिले होते, परंतु त्यास परत जाण्याची मुळींच अडचण पडली नहीं. सकाळ-संध्याकाळ पाया पडण्याची इच्छा. एक दिवस संध्याकाळीं पाया पडणे विसरले हुरहुर लागली. स्वारी भिंतीवर हात टेकून उभी राहिली होती. शिव्या देण्याला सुरवात झाली. हे गृहस्थ जातात तो महाराज म्हणाले "इतके दिवस ब्रामणाचे पाया पडत होते तो मेला. त्याला मारला आतां आले मुसलमानाच्या पाया पडायला." वरील गृहस्थास खूण पटली व आपले गुरू काका महाराज व साईमहाराज हे एकच आहेत अशी खात्री होऊन, आनंद झाला. व महाराजाच्या लीलेचे कौतुक वाटले.

नंतर महाराजाची आज्ञा घेऊन ही मंडळी ठाण्यास येण्याकरितां निघाली. त्यांनीं महाराजास विनंती केली कीं आपले कनिष्ठ बंधूस आपल्या दर्शनाची फार इच्छा आहे, त्यास दर्शन केव्हां व कसे घडेल ? महाराज म्हणाले

घडेल ना' सदर गृहस्थानीं झालेली हकीकत आपण घरी परत आल्या आपले धाकटे बधूस सांगितली.

त्यानंतर थोडे दिवसांनी असा चमत्कार झाला की, एक कोकणातले गृहस्थ आपल्याबायकामुलांसह महाराजांचे दर्शनास गेले ते परत कोकण जातेवेळी त्यांनी महाराजांची परवानगी विचारली महाराजांनी ती दि महाराज म्हणाले 'पण तू माझे एक काम करशील का?' ते गृहस्थ म्हण होय करीन महाराजांनी एक उदीची पुडी केली व ती त्याचे जवळ दि व म्हणाले की तुला 'आता धावती गाडी (मेल) मिळेल त्या गाडीत गेलास म्हणजे कल्याणपासून मुंबईपर्यंत तुझे डब्यात जो मनुष्य ये बसावयास तुजजवळ टीचभर जागा मागेल त्यास ही पुडी दे.' ते गृह म्हणाले पण कोणीनच आला तर मी तुम्हास तसेच कार्ड लिहीन. बा म्हणाले बरे लिही' नंतर ते गृहस्थ ती पुडी घेऊन शिरडीहून निघा कोपरगावास आले तो मेल खेरीज दुसरी गाडीच नव्हती. ते मेलम बसले गाडीत गर्दी फार ते दुसरे दिवशीं कल्याणला आले. कल्याण कोणीही इसम त्याचे डब्यांत त्याचे जवळ टीचभर जागा मागण्यास आ नाहीं. तेव्हा त्यास वाटले कीं आता कोण येणार ? ही गाडी तर आता मुंबईस जाणार म्हणून ते बाबास कार्ड लिहिण्याच्या बेतात हो इतक्यात गाडी सुटली. गाडी ठाण्यास उभी रहाते हे त्यास माहिती नव्ह गाडी ठाणे स्टेशनवर आली. या गृहस्थाचे डब्यात चिकार गर्दी. गा सुटण्याची वेळ झाली. इतक्यात ठाणे येथील सद्गृहस्थाचे कनिष्ठ बंधू त्याचे घरीं काहीं नैमित्तिक असल्यामुळे मुंबईच्या ऑफिसात जाण्या उशीर झाला होता. म्हणून ते इतक्या घाईने स्टेशनवर गेले कीं त्या सर्वांगास घामाच्या धारा लागून जर आपणास आता डब्यांत बसण्यास जा मिळाली नाहीं, तर आपणास बेरो येईल असे वाटून ते या कोकणी गृह ज्या डब्यात बसले होते त्याच डब्यात घाइघाईने शिरले व जागेकरि इकडे तिकडे पाहू लागले. गर्दी तर फार व जागा नाहीं. इतक्यात त्याच.

घडेल जा' सदर गृहस्थांना झालेली हकीकत आपण घरी परत आल्यावर आपले धाकटे बंधूस सांगितली

त्यानंतर थोडे दिवसांनी असा चमत्कार झाला की, एक कोकणातील गृहस्थ आपल्याबायका मुलांसह महाराजांचे दर्शनास गेले ते परत कोकणात जातेवेळी त्यांनी महाराजाची परवानगी विचारली महाराजांनी ती दिली महाराज म्हणाले 'पण तू माझे एक काम करशील का?' ते गृहस्थ म्हणाले होय करीन महाराजांनी एक उदीची पुडी केली व ती त्याचे जवळ दिली व म्हणाले की तुला 'आता धावती गाडी (मेल) मिळेल. त्या गाडीत तू गेलास म्हणजे कल्याणपासून मुंबईपर्यंत तुझे डब्यात जो मनुष्य येऊन बसावयास तुजजवळ टीचभर जागा मागेल त्यास ही पुडी दे.' ते गृहस्थ म्हणाले पण कोणीनच आला तर मी तुम्हास तसेच कार्ड लिहीन. बाबा म्हणाले बरे लिही' नतर ते गृहस्थ ती पुडी घेऊन शिरडीहून निघाले कोपरगावास आले तो मेल खेरीज दुसरी गाडीच नव्हती ते मेलमध्ये बसले गाडींत गर्दी फार. ते दुसरे दिवशीं कल्याणला आले. कल्याणास कोणीही इसम त्याचे डब्यात त्याचे जवळ टीचभर जागा मागण्यास आला नाहीं तेव्हा त्यास वाटले कीं आता कोण येणार? ही गाडी तर आता थेट मुंबईस जाणार. म्हणून ते बाबास कार्ड लिहिण्याच्या बेतात होते. इतक्यात गाडी सुटली गाडी ठाण्यास उभी रहाते हे त्यास माहिती नव्हते गाडी ठाणे स्टेशनवर आली. या गृहस्थाचे डब्यात चिकार गर्दी. गाडी सुटण्याची वेळ झाली इतक्यांत ठाणे येथील सद्‌गृहस्थाचे कनिष्ठ बंधूस त्याचे घरीं काहीं नैमित्तिक असल्यामुळे मुंबईच्या ऑफिसात जाण्यास उशीर झाला होता. म्हणून ते इतक्या घाईने स्टेशनवर गेले कीं त्यांच्या सर्वांगास घामाच्या धारा लागून जर आपणास आता डब्यांत बसण्यास जागा मिळाली नाहीं, तर आपणास घेरी येईल असे वाटून ते या कोकणी गृहस्थाच्या डब्यात बसले होते त्याच डब्यांत घाइघाईने शिरले व जागेकरिता इकडे तिकडे पाहूं लागले. गर्दी तर फार व जागा नाहीं. इतक्यात त्याची

नजर हे कोकणी गृहस्थ आपल्या कुटुंबासह जेथें बसले होते तेथें गेली. त्या बाकावर हे कोकणी गृहस्थ, त्यांची बायको, त्याचा एक तान्हा मुलगा व दुसरी एक त्याचेच बरोबर असलेली बाई ही इतकी मंडळी व दुसरी इतर अशी बरीच माणसे गर्दीनें बसली होतीं. परंतु तान्हा मुलगा जेथे निजला होता तेथे खरोखरच एक टीचभर जागा रिकामी होती. ठाणेकर कनिष्ट बंधूनीं ती जागा पहाताच ते तसेंच त्या गर्दीतून त्या कोकणी गृहस्थाजवळ गेले व म्हणाले महाराज कृपाकरून मला बसण्याकरितां आपल्याजवळ टीचभर जागा द्याल काय? त्या कोकणी गृहस्थांस बाबांच्या अगाध लीलेचे व ऐश्वर्याचे परम कौतुक वाटले. व त्यांनीं आपला तान्हा मुलगा तेथून उचलून घेऊन व आपणही सर्व पलीकडे होऊन खिडकी-जवळ या कनिष्टबंधूस ऐसपैस जागा रिकामी करून दिली व बाबांनीं दिलेली उदीची पुडी त्यास दिली व झालेली हकीकत त्यांस सांगितली व कनिष्ठ बंधूनीं पुडी उघडून उदीचें वंदन करून आपल्यास घरच्या घरींच श्रीचें दर्शन झाल्याबद्दल धन्यता मानून बाबांच्या अतर्क्य लीलेबद्दल संतोष व आनंद व्यक्त केला. (ठाणेकर सद्गृहस्थांनीं आपले नांव कोणास कळू नये, असे सांगितल्यावरून त्याचा नामनिर्देश केला नाहीं.)

३. ठाणे येथील माझे स्नेही रा. रा. सखाराम हरी उर्फ बापूराव जोशी शहापूरकर यांच्या कांहीं भानगडीच्या खासगी कामाकरितां आपल्या वडील बंधूसह वर्तमान कागदपत्र घेऊन मजकडे एके दिवशीं रात्रीं आले. आम्हीं सर्व जण त्या कागदपत्राचा खल करीत त्या रात्रीं सुमारें २–३ वाजेपर्यंत बोलत बसलो होतो ही नुकती गेल्या जूनच्या ९ तारखेची गोष्ट. बापूरावास त्यांच्या कामाबद्दल व विपरीत परिस्थितीबद्दल तळमळ लागून राहिली होती. २–३ वाजल्यानंतर त्यांनीं माझ्या घरच्या नुकत्याच मुद्दाम काढून आणविलेल्या महाराजांच्या सुंदर व मनोहर तसबिरीचें (Oil Painting) दर्शन घेतलें. व ते आपल्या घरीं गेले. पण त्यास झोंप म्हणून येईना व कांहीं सुचेना. पांच साडेपाच झाले. इतक्यांत त्यास एक स्वप्न पडले. तस-

शिरींतील बाबाची हुबेहुब मूर्ति त्याचे पुढे येऊन उभी राहिली. बाबांनीं त्यास दर्शन दिले व म्हणाले

"साधक भावें नमस्कार घाली। त्याची चिंता साधूस लागली।
सुगमपंथें नेऊन घाली। जेथील तेथें॥"

दासबोध ॥ द. ४ ॥ स ६ ॥

बापूराव जागे झाले. त्यास फार आनंद झाला व त्यावेळेपासून त्याच्या मनाची तळमळ बंद झाली. नंतर ही गोष्ट त्यानीं मला ता ३–९–१९२४ रोजीं सांगितली. ते अद्यापपर्यंत शिरडीस गेलेले नाहींत, व त्यानीं महाराजास प्रत्यक्ष कधींही पाहिले नाहीं आता मात्र आपल्यास शिरडीस जाऊन प्रभूच्या समाधीचें दर्शन घेण्याची उत्कट लालसा उत्पन्न झाली आहे, असे ते म्हणाले यावरून महाराजाचा संचार कुठकुठे व कसा होत असतो, संकटसमयीं अनन्यभावे शरण आलेल्या भक्तास निर्भयतेचें ते कसे आश्वासन देतात, त्याच्याबद्दलची चिंता आपण कशी वहातात व त्याचा मार्ग सुगम करून त्यास योग्य दिशा कशी दाखवितात हे एक त्याचे त्यासच माहीत. आपणमात्र त्याच्यावर पूर्ण भरंवसा टाकून कर्तव्य करीत रहावे हेच योग्य.

४. मुरबाडकर कैं. माधवराव भिडे याचे चिरंजीव रा. रा. बन्याबापू हे कुर्ल्यास रहातात गेल्या ८-१० महिन्यांच्या आत एके दिवशीं ते सहज मजकडे आले. व बाच्या गोष्टी निघाल्या. त्यांत, महाराज दक्षणा मागत असत परंतु घरीं जाण्यास लवकर परवानगी देत नसत व अशाच प्रकारचे दुसरे गैरसमज त्याच्या बोलण्यात आले. मी म्हणालों बन्याबापू तुम्हास महाराजाबद्दल प्रत्यक्ष माहिती आहे काय? ते म्हणाले नाहीं. मग तुम्ही बोलता हे खरे कशावरून? ते म्हणाले लोक असे म्हणतात. मीं म्हटले मी जर तुम्हास खरी माहिती दिली तर तुम्ही मजवर भरंवसा ठेवाल काय. ते म्हणाले अलबत. माझे समजुतीप्रमाणे मी त्यास सर्व खरी हकीकत सांगितली. त्याना ती पटली. त्यानीं लगेच साईलीलेचे पहिल्या वर्षाचे अंक घेतले व साईलीलेचे ते कायमचे वर्गणीदार झाले. साईलीलेच्या

मुखपृष्ठावर असलेला फोटोच त्यांनी ठेवून ठेविला व त्याची ते पूजा करू लागले. त्याच्यावर दोनतीन संकटे आली. ते अगदी गांगरून गेले नित्य महाराजाच्या फोटोजवळ एकांत प्रार्थना करीत हप्तेबंदी करा व पैसे फेडून घ्या असे त्यांनी आपले सावकारास किर्तीकवेळा पूर्वी सांगितले. सर्व पैसे एकदम घेईन असे म्हणून त्यांनी बन्याबापूवर कोर्टात फिर्याद लावली महाराजाच्या लीलेची मौज अशी की, नेमलेले तारखेस बन्याबापू फिकिरींतच कोर्टात गेले. सावकारजींची तेथे गाठ पडली साव-कारजी म्हणाले काय भिडे! एकदम पैसे घ्यावे असे वाटत होते पण आता हप्तेबंदीने पैसे द्या बन्याबापूस आनंद झाला. व ते बाबाच्या भक्तवत्सलतेचे कौतुक करूं लागले व त्यांनीं लगेच ही हकीकत मला सांगितली.

बन्याबापूस काहीं अडचणींमुळे पैशाची जरूर फार. पण मागेल तितक्या व्याजानेही कोणी सावकार पैसे देईना. बन्याबापू पेचांत सापडले महाराजाची लीला अतर्क्य एका इसम ने न मागतां बन्याबापूचें घरीं येऊन त्यास जरूर असलेली रक्कम दिली व म्हणाला भिडे रक्कम राहूं द्या तूर्त तुम्ही आपले काम तर करून घ्या. बन्याबापूस परमाश्चर्य वाटले. त्यांनीं लागलीच २५ रुपये मजकडे महाराजांच्या कायम फंडास आणून दिले ते मी रा. रा. अण्णासाहेब दाभोळकर- शिरडी कायम फंडाचे खजि-नदार याजकडे पाठविले.

बन्याबापूच्या मातुश्रीस एक गळूं झाले. फार वेदना होऊं लागल्या. औषध करावयाचे नाहीं हा निश्चय बन्याबापू म्हणाले, 'आई औषध कराव-याचे नाहीं तर गळ्यात महाराजाची उदी भरतों.' काय व्हायाचें असेल ते होईल, आई म्हणाल्या भर. बन्याबापूंनी गळ्यांत उदी भरली व गळू बरे झाले. बाबाची अगाध लीला आमचे डॉक्टर, वैद्य व प्रत्येक गोष्ट शास्त्रा-च्या चष्म्याने पाहाण्याची सवय लागलेले शिक्षित बाबव ही गोष्ट खरी मानतील काय? न मानोत बिचारे. गोष्ट तर खरोखरच खरी.

—बाबांचें बाळ.

रा. रा श्रीसाईलीलाकर्ते यास कृ शि. सा. न. वि. वि.

परमपूज्य श्रीसद्गुरू साईबाबाची लीला खरोखरच अगम्य व अतर्क्य आहे. ज्याचा जसा भाव, जशी भक्ति व जशी इच्छा असेल त्याप्रमाणे महाराज आपल्या भक्ताना कोणास प्रत्यक्षपणे तर कोणास दृष्टांतरूपाने अथवा इतर अनेक अन्य पण सुलभ व गोड मार्गांनी, त्याचे ध्येय न बदलता त्यांच्या अधिकारानुरूप शिकवणूक देऊन, त्याना सन्मार्गास लावीत, अद्यापही लावीत आहेत व पुढेही लावतील अशी माझी पूर्ण खात्री आहे. मला त्यांनीं स्वप्न-रूपाने दिलेली शिकवणूक मी आपल्याकडे पाठवित आहे तीस आपल्या सुंदर व सन्मान्य श्रीसाईलीलेच्या एखादे अंकात जागा देण्यास नम्रता-पूर्वक विनंती आहे.

१. सुमारें १२ वर्षांपूर्वी एकदा फाल्गुन महिन्यात प्रसिद्ध स्वामीपंचायत-नापैकीं वडगावच्या श्रीसद्गुरु जयरामस्वामी महाराजाच्या गादीवरील हल्लींच श्रीकृष्णस्वामी डहाणूस आले होते. मी त्यावेळीं डहाणूसच होते. त्यांनीं मला एक माळ दिली व " कृष्णाय वासुदेव " हा मंत्र रोज ५०० वेळां जपण्यास सांगितला त्याप्रमाणे मी जपही करूं लागले. पुढे रामनवमीस मी व माझी धाकटी भावजयी चि. सौ. जानकी वहिनी वगैरे मंडळी प्रथ-मच शिरडीस गेलो. व रा. रा बापूसाहेब जोग यांचेकडे उतरलो; बापू साहेबाचे कुटुंब सौ. आई म्हणाल्या आज रामनवमीचे रात्रीं बाबा श्रीदत्ता-सारखे दिसतात. मी म्हणाले मी येईन त्या म्हणाल्या पण तेथें बाबा कोणास येऊं देत नाहींत. हे ऐकून मी त्याच वाड्यांत लिंबाचे पारावर निजलें. आई गेल्या परंतु बाबांनीं त्यांसही मशिदींत येऊं दिले नाहीं. त्या परत आल्या व घरीं निजल्या. मी पारावर निजले असतां मला एक स्वप्न पडलें. माझी उपास्यमूर्ती श्रीशंकर आहे. मी स्वप्नात त्या रात्रीं एक शंकरमूर्तीच पाहिली. तशी मूर्ती मी पूर्वी कधींही स्वप्नांत अथवा जागृतींत पाहिली नव्हती. चंद्रप्रभेप्रमाणे देदीप्यमान, श्रीगंगाबाईच्या शुभ्र स्फटिकाप्रमाणें पडत असलेल्या पाण्याच्या धारेने मंडीत केलेला मस्तकावरील जटाभार, नग

विराज तनया श्रीपार्वती मातेने विभूषित केलेला एक अंक व जगद्वंद्य श्रीशारदा रमण, श्रीगणेश व अतुलप्रतापी सुरेंद्र सेनापती श्रीषडानन यांनीं सुशोभित केलेला दुसरा अंक अशी ही दिव्य व विद्युत्कान्त श्रीजटा-जूटमूर्ती पाहून मी जागी झालें. त्यावरून मला असें वाटलें कीं त्या-रात्रीं बाबाचे दत्तरूप पाहण्याची जी मला इच्छा झाली होती व कदाचित ती इच्छा प्रत्यक्ष नाहीं. पण स्वप्नात जरी पुरी झाली असती तरी मी आता कोणते उपास्य दैवत मानावे कोणाची पूजा करावी—श्रीदत्तरूप बाबाची किंवा पूर्वीपासून मानलेल्या श्रीशंकराची,—ही शंका माझे मनात राहूं नये, म्हणून महाराजानीं मला शंकररूप दाखवून श्रीदत्त श्रीभवानीरमण भोलानाथ हे एकच आहेत असे दर्शविले—इतके झाले तरी आम्हीं शिरडीहून डहाणूस आल्यावर पुन्हा अशी शका येऊं लागली कीं वडगावकर श्रीकृष्ण स्वामींनीं सांगितलेला जप करावा कां शंकराचीच उपासना करावी, का जपही करावा व उपासनाही करावी इतक्यांत दोन चार दिवसांनीं दुसरें स्वप्न पडलें.

२. चि. सौ. जानकी वहिनी माझ्याकडे आली व मला म्हणाली कीं वत्स तुम्हाला घरीं (म्हणजे माझे धाकटे बंधूनीं) लौकर बोलविले आहे. तुम्ही बिऱ्हाड बदलूं नका. या दारानें पाहिजे तर वागूं नका. दुसरें दार पाडा. पण बिऱ्हाड मात्र बिलकूल बदलूं नका. नंतर मी बंधूकडे यावयास निघाले तो वाटेत भाजे येथें - आमच्याच घरात बिऱ्हाडाने राहत असलेल्या सौ. कृष्णाबाई बरवे ह्या भेटल्या व म्हणाल्या कीं तुम्हांस दुसरे दारही पाडण्याची ज़रूर नाहीं. येथें दुसरे दार आहेच. व त्या दाराने आलें म्हणजे मनुष्य आमचेच घरांत येतें. यावरून बाबा आपणास उपासना बदलण्यास सागत नाहींत व कोणत्याही मार्गांनीं उपासना केली तरी ती त्यांचेकडेच जाते असें मला वाटू लागले. व त्या नंतर मी पूर्वीप्रमाणे शंकराची उपासना व श्रीकृष्ण स्वामींनीं नवीन सांगितल्याप्रमाणे जपही करूं लागले. त्यानंतर मला बाबांची तसबीर

मिळाली व पुन्हा वाटू लागले कीं, आतां शंकराची पूजा करावी का बाबाची करावी महिन्या दोनमहिन्यानीं तिसरें स्वप्न पडले

३ मी पोंड (मुळशी पेट्यात एक गाव आहे तेथें माझे माहेर आहे) येथील घराजवळ विहिरीवर धूत आहे व शेजारी आमचे मानेचुलते भाटे यांचे घरीं काहीं वेदघोष चालला आहे चौकशीअंतीं कळलें कीं, त्या घरात वेदशाळा आहे मी आत गेले व पाहिले तो सात आठ मुले वेद पठण करीत आहेत व पुढील ओटीवर पण भुईवरच बाबा बसले आहेत व त्यांचे पुढे स्नान करून माझे धाकटे बंधू उभे आहेत आतां आपल्यास बाबांचे चांगलेच दर्शन होईल असे वाटून मी पुढे गेले व बाबाचे पायां पडले. तेव्हा बाबा हसत हसत म्हणाले " आपण नाहींरे बोवा "बाबा." आपल्याला कोण " बाबा " म्हणतय्. आपण तर " शंकर " आहो. इतके ऐकून मी जागी झाले व मला अत्यानंद झाला.ध्येय कायम ठेवून सर्वव्यापक परमात्म्याची भक्ति कशी करावी या महाराजांच्या अमोल शिकवणुकीचें व त्याच्या सर्व साक्षित्वाचें व अनुपमेय लीलेचे कौतुक वाटले. नंबर २ चे स्वप्नात बाबांनीं मला माझ्या धाकटे बंधूच्या सौभाग्यवतीकडून म्हणजे जानकी वहिनीकडून व माझ्याच घरातील बिऱ्हाडांत राहणाऱ्या मैत्रिणीकडून ध्येय न बदलण्याबद्दल सुचविलें. त्यानीं स्वतः स्वप्नात येऊन सांगितलें नाहीं त्या मुळे माझी संशयनिवृत्ति झाली नाहीं म्हणून ह्या वरील स्वप्नात तीच गोष्ट स्वतः विनोदपूर्ण शब्दांत सांगितली. खरेच सद्गुरूंच्या अगाध ऐश्वर्याचे, भक्तवत्सलतेचे व निरुपम प्रेमाचें कोण वर्णन करूं शकणार ?

४. नंतर काहीं दिवसांनीं भांजे येथे असतांना चातुर्मास्यांत श्रीगजाननास रोज १०८ दूर्वा वहाव्या अशी इच्छा होऊन तसा नियमही केला. परंतु दूर्वा घरात पूर्वीपासून असलेलेल्या देवांतील श्रीगजाननाचे मूर्तीस वहाव्या का नवीनच मिळालेल्या बाबांच्या तसबिरीस वहाव्या अशी शंका उत्पन्न झाली. तो लागलीच एके रात्रीं स्वप्न पडले कीं मी घरच्या देवांची पूजा करीत आहे इतक्यांत बाबा आले व देवघराशेजारीं देवांचें

जसे तोंड होतें तसे म्हणजे पश्चिमाभिमुख, तोंड करून उभे राहिले. मी लागलीच त्यास पाट बसावयास दिला. ते पाटावर बसले. नंतर मी त्यांचेकडे पाहूं लागतें तो ते शुंडादंडासहवर्तमान गजवदन मंगलमूर्तीच दिसू लागले. तेव्हा महाराज हे भक्तांतर्यामी राहत असून भक्तसंशयनिरसन व भक्तमनारंजन करणारे परमात्मा असून तेच विद्यादेवीशीं विलास करणारे श्रीगणेश आहेत असे वाटून मी नेमाप्रमाणे चातुर्मास्यात दूर्वा त्यांचेच तसबिरीवर रोज वहात असे.

५ सुमारे ८-१० वर्षांपूर्वी मी भाजे येथे असतांना असा नियम केला होता कीं, रामनामाचा लक्ष माझे घरीं असलेल्या श्री मारुतिरायाचे मूर्तीस वहावयाचा म्हणजे " रामनाम " हीं अक्षरें प्रत्येक दिवशीं जितकीं लिहितां येतील तितकीं एका कागदावर लिहावयाची व कागद मारुतिरायाचे चरणीं वहावयाचा, व त्या रामनाम संख्ये इतक्या मारुतिरायास रोज प्रदक्षिणा घालावयाच्या व नंतर तीं कागदावर लिहिलेलीं रामनामे कातरून, कणीक तूप व साखर याचे मिश्रणकरून त्याच्या लहान लहान गोळ्या करावयाच्या त्या एकेक गोळींत एकेक " रामनाम " घालून त्या गोळ्या भाजे येथील श्री इंद्रायणींत अगर चिखली येथील श्री कावेरीनदींत माशांस खाण्याकरितां टाकून द्यावयाच्या. व हा लक्ष पुरा झाला म्हणजे श्री ज्ञानेश्वरी नित्य नेमानें रोज वाचावयाची. लक्ष संपतो न संपतो इतक्यांत एक स्वप्न पडले.

" मी एके दिवशीं शिरडीस गेले. एका मोठ्या वाड्यात बाबा एका नूतन लाल वस्त्रावर तांबडे लोडाशीं टेकून पांढरी घोंगडी पांघरून पाय पसरून एकटेच बसले आहेत. जरा दूर पण एका कोंपऱ्यात त्याच वाड्यात रा. रा. नानासाहेब चांदोरकर व त्याचे कुटुंब सौ. आईसाहेब एका पलंगावर बसल्या आहेत मला वाटलें आतां बाबा एकटेच आहेत मी आपली चांगली पायां पडेन व त्याचे पाय चेपीत बसेन. या भानात मी नानासाहेबांशीं व आईसाहेबाशीं बोललें सुद्धा नाहीं. जवळ जातें तो

महाराजांनी झटकन् आपली घोंगडी पायावर व तोंडावर घेऊन पाय आखडून सर्व शरीराची जुडी करून बसले व म्हणाले “ चालली आली पाया पडायला, नको माझ्या पाया पडूं कधीं पहावे तो करते पापडया, व कधीं पहावे तो करते चीकवडया. करावयाचे ते करीत नाहीं व न करावयाचे ते करीत बसते ” मला फार वाईट वाटले मी मनात म्हटले मी एकटी, मला पापडया व चिकवडया काय करावयाच्या आहेत व मी त्या कधीं करीतही नाहीं मग बाबा असे का म्हणाले बरें. इतक्यात आईसाहेबांनीं मजकडे पाहिले व त्या नानासाहेबास म्हणाल्या कीं आऊ-ताई बाबाच्या पाया पडावयास आल्या आहेत व बाबांनीं पाय आखडून घेऊन पहा कसा अवतार घेतला आहे तो नानासाहेबांनीं मला हाक मारली व विचारले कीं तुम्हाला एक इसम स्टेशनकडे गेलेला दिसला काय. मी म्हणाले होय ते म्हणाले पहा तो बाबाचे दर्शनास आला होता त्यास बाबांनीं दर्शन दिले नाहीं. पण तो वेडा तसाच निघून गेला. अहो बाबाचा राग इतरासारखा खुनशी नसतो. ते आतां रागावतील व लागलीच गोड बोलतील. त्याच्या प्रेमात जसे कल्याण भरलेलें असते तसेच त्याच्या रागा-तही असते. परंतु ही मौज त्या बिचाऱ्यास काय माहीत. व ती त्यास कशी कळणार. इतके ऐकून मी जागीं झालें. ”

हे स्वप्न मी आपले कनिष्ठ बंधूस सांगितले तेव्हा ते म्हणाले कीं रामनाम लिहिलेले कागद त्या पापडया त्या रामनाम मिश्रित ज्या कणीक, तूप व साखरेच्या गोळ्या त्या चिकवडया असाव्या. व ह्या न करिता तुम्ही आपल्या मनातील हेतूप्रमाणे श्री ज्ञानेश्वरीच वाचावी. माझाही लक्ष पुरा होत आला होता तो मी लवकरच संपवून श्री ज्ञानेश्वरी दररोज वाचण्यास ताबडतोब सुरवात केली.

या स्वप्नात खरोखरच अवर्णनीय मजा भरलेली आहे वरील प्रका-रचे नियम बहुदा स्त्रियाच करतात व पापडया व चिकवडया करण्याचेही

काम त्यांचेच असते. महाराजांनीं तरी सम्यक व बायकांस सहज समजेल असाच दृष्टांत देऊन माझी समजूत घातली. महाराजांच्या शिकवणुकीची शैली कोण वर्णन करणार !

६. या नंतर कांहीं दिवसांनीं जेष्ठ महिना संपतासंपतांच मला भाजे येथें ६ वें स्वप्न पडले कीं, मी कोठेतरी रस्त्यानें चालले आहे. मला एक मोठा दरवाजा दिसला. आंत पहाण्याकरितां आत शिरले. आत एक मोठी थोरली साफसूफ केलेली वखळ दिसली. तेथे बाबा शौचाहून येऊन पाय धूत होते. मी जवळ गेले. बाबा म्हणाले "पाया पडावयाचे आहे काय ? पड पाया." असें म्हणून बाबांनीं पाय पुढे केले. मी पाया पडले मला म्हणाले "जवळ बैस." मी जवळ बसले. व तेथें शे दोनशे बैलगाड्या पाहिल्या. मी बाबांस म्हणाले कीं येथें ह्या इतक्या गाड्या कशाकरिता आल्या आहेत ? बाबा म्हणाले "सज्जन गडावर श्री रामदास स्वामींचा उत्साह आहे. त्याकरितां ह्या गाड्या आलेल्या आहेत व मीही तिकडेच जाणार आहे. तूं येतेस का ? का तुला कोणी दुसरे सोबत पाहिजे ?" मी म्हणालें मी येते व आपण बरोबर असल्यावर मला दुसरे सोबतीची काय जरूर ? इतके बोलून मी जागी झाले. व विचार करूं लागलें कीं हें काय बरें स्वप्न असावे ? हल्लीं जेष्ठ महिना संपत आला आहे सज्जनगडावरील उत्साह माघात दास नवमीस किंवा चैत्रात रामनवमीस असतो. मग हल्लीं हा उत्सव कोठला व कोणाचा ? ज्येष्ठात अगर आषाढांत तर सज्जनगडावरील उत्सव खात्रीनें नाहीं. मग हे स्वप्न हें काय ? २-३ दिवसांनीं मला माझ्या धाकटे बंधूंचें पत्र आले कीं, तुम्ही ताबडतोब ठाण्यास निघून या. त्याप्रमाणें मी लागलीच निघून ठाण्यास गेलें व इतक्या निकडीने बोलावण्याचे कारण काय म्हणून बंधूस विचारलें. तेव्हा ते म्हणाले कीं, हल्लीं येथे श्री कोपनेश्वराचे मंदिरांत श्रीराम भक्तिपरायण वे. मु. बालाजी बुवा यांनीं चालविलेला श्री रामदास स्वामींचा उत्साह सुरू आहे. तो १५ दिवस चालतो. पुष्कळ ठिकाणचे लोक आले आहेत. म्हणून तुम्हास बोलावलें. मला हें ऐकून

परमानंद व विलक्षण आश्चर्य वाटले. व बाबाचे विश्वव्यापकत्वाची व भक्तव-त्सलत्वाची व स्वप्नातच नव्हे पण जागृतींतही जो उत्साह भक्ताच्या महि-न्यात असणे शक्य नाही असे खात्रीपूर्वक वाटत होते तोच श्री समर्थ रामदास स्वामी महाराजाचा उत्सव खरोखर आषाढातच आहे असा प्रत्यय आणून देण्याच्या अप्रतिम ऐश्वर्याची स्तुती करावी तितकी थोडीच !

७. कांहीं दिवसांनीं मी चिखलीहून (गुजराथेत सुरत जिल्ह्यात चिखली म्हणून एक तालुका आहे जेथे माझे कनिष्ठ बंधू मामलदार होते) शिरडीस गेले. एके दिवशीं बाबा मशीदीतून लेंडीवर जात असता नित्या-प्रमाणे वाटेत पुष्कळ मंडळी पाया पडूं लागली. मीही पाया पडण्याकरिता बाबाचे जवळ गेले. सर्वजण पायावर डोके ठेवून पाया पडत त्यामुळे बाबास साहजिकच त्रास होई. व मग ते लोकाच्या अंगावर ओरडत व म्हणत " पायावर तास तास डोके ठेवून पाया पडावयास पाहिजे ! व्हा दूर. जा निघा येथून. दुरून पाया पडले तर पाया पडणे नाही का होत." मी मनांत म्हणाले की खरंच दूरून पाया पडले म्हणून काय झाले ? दूरून पाया पडले तर नाहीं का बाबाना पोंचत ? आपण आपले दुरूनच पाया पडत जावें. दुसरे दिवशीं मी नित्याप्रमाणे वाटेत पाया पडावयास गेले तो बाबा मजकडे पाहून म्हणाले " आपल्याला काय लावून पाया पडले तर पोचत नाहीं कीं काय ? आपण आपले दुरूनच पाया पडावे." मला खूण पटली. व मी मग दुरूनच पाया पडूं लागले. आपली नम्र भगिनी

ता. २८।१२।२४ आऊताई देव उर्फ पार्वतीबाई ओझरकर

ता. १६।८।१८

काल सबनीस आडनांवाचे गृहस्थ गुरुजी (रा०रा० सीताराम यशवंत दळवी) याचे बरोबर आफिसात आले होते. हे सबनीस शिरडीस महाराजांचे दर्शनास गेले होते. निघतांना त्यांचे जवळ पैसे नव्हते. त्यांनीं कांहीं मंडळीजवळ मागितले पण कोणी कांहीं दिले नाहींत. फक्त बापुसाहेब जोगांनीं एक रुपया दिला, महाराजाजवळ त्यांनीं मागितले, महाराज म्हणाले

"अल्ला बहोत देगा." कोपरगावास ते चालतच गेले. त्यांनीं स्टेशन मास्तरला आपली स्थिती सांगितली. मास्तराना शिरडीहून सबनीस आल्याचे कळवल्या-वर ते पुढे कांहींच बोलले नाहींत. सबनीस गाडी आल्यावर तींत बसले ते दौंडास जाऊन, तेथून पुण्यास जाऊन, तेथून बेळगावास गेले त्यांना कोणींही आडविले नाहीं. बेळगांवाहून सावंतवाडीस चालत गेले. मध्यें पाय अतिशय दुखूं लागले त्यावर उदीचा प्रयोग केला. व त्यानेच ते बरें झाले.

पुणें शहरचे रहिवासी रा. रा. काशिनाथ शंकर डुबे यांचे चिरंजिव रा. रघुनाथ डुबे याना श्रीचा अनुभव खालीलप्रमाणें आला आहे:—

पुणे शहरी सन १९१३-४ सालीं प्लेग झाला त्यावेळेस शहरांतील जवळ जवळ सर्व माणसे बाहेर राहण्यास गेलीं होतीं परंतु दुबे यांनीं श्रीचे-चरणांवर भरंवसा ठेवून आपलें गणश पेठेंतील बिऱ्हाड हालविलें नाहीं. पुढे थोडक्याच दिवसांत या पेठेतही प्लेगची बरीच धामधूम दिसतांच दुबे यानीं त्यांचे चिरंजिव रघुनाथ यांस व त्याचे कुटुंबास सासुरवाडीस जाण्यास सांगितले. त्याप्रमाणे ते उभयता मुलास घेऊन निघाले. यापूर्वी शिरडीस श्रीचे दर्शनास जाण्यास उभयतांनीं संकल्प केला असून तो विस-रून सासुरवाडीस तसेच निघाले; दौंड स्टेशन येईपावेतों त्यांचे तान्ह्या मुलाची प्रकृती उत्तम होती. परंतु सदरील स्टेशन ओलांडतांच मुलाची प्रकृती एकदम बिघडून मुलगा फार हैराण झाला. नवलगुदास (सासुर वाडीस) पोहोंचताच त्याचे प्राणोत्क्रमण झाले, व त्यांचे कुटुंबास अतिशय ताप भरला. तो ताप प्लेगचा असून, बाई सात महिन्यांची गरोदर होती. सबब काहीं औषधोपचारही करतां येईना. तिकडे कर्नाटकी भाषा अस-लेली रघुनाथ दुबे यानां येत नव्हती व त्यांचे सासुरवाडींत कोणी वडील मनुष्य नसल्यानें सदरी प्रसंगाचा सर्व भार रघुनाथ दुबे याजवर पडला. गावांत कोणाची ओळख नव्हती तरी एका मनुष्यास गांठून एका नामांकित वैद्यास आणलें व त्यानें सर्व लक्षणें पाहून अभिप्राय दिला कीं या प्रसंगा-तून हा रोगी वांचणें कठीण आहे व गरोदरपणाचे स्थितींत औषधोपचार

करतां येत नाहीं. अशा भयंकर पेचात रघुनाथ दुबे सापडले असता देहभान विसरून श्रीचे चरणांचा धांवा एकनिष्टपणे करण्यास आरंभ केला. नंतर त्याच दिवशीं दुपारीं सुमारे ४ वाजता श्रीची मूर्ती स्वत: उत्तरेच्या दरवाजाने आत येऊन एका चौरंगावर विराजमान झाली व कृपादृष्टीने रोग्याकडे पाहून कमंडलूंतून तीर्थ घेऊन रोग्याच्या तोडांत घालून अंगावरून हात फिरविला व कफनींतून उदी काढून रोग्याच्या भालप्रदेशीं लावून पुन: सर्वांगावरून हात फिरवून म्हणाले कीं "बोलल्याप्रमाणे करावे न केल्यास त्याचे प्रायश्चित्त असे भोगावे लागते" असे म्हणत आहेत इतक्यात पलीकडचे दालनांत लहान मुलाचा गोंगाट कानीं ऐकूं येऊन श्री रघुनाथ दुबे यांचे लक्ष तिकडे जाऊन पुन्हां पाहतात तों श्रीची मूर्ती अदृश्य झाली; हे पाहून त्यांचा कंठ दाटून आला व वृत्ती साशंकित झाली की ज्यांचे आपण इतक्यांत चिंतन करीत होतो व ते आल्याबद्दलचा फक्त भास झाला असावा परंतु रोग्याच्या भाल प्रदेशीं उदीचा पट्टा दिसला. तेव्हां त्याची खात्री झाली कीं श्रीची स्वारी स्वत: आली होती. असो नंतर त्याच दिवशीं रात्रीं ८-९ चे दरम्यान ताप कमी होऊं लागून दुसरे दिवशीं प्रकृती निखालस बरी होऊन बाईनें स्वत: स्वयंपाक केला.

पुढें थोडक्याच दिवसांत ते उभयतां शिरडीस श्रीचे दर्शनास गेलें, त्यावेळेस श्री समर्थांनीं ह्या गोष्टीची ओळख दिली. त्याचवेळीं पद म्हणण्यांत आले ते:—

॥ पद ॥

देह जावो अथवा राहो श्री गुरुपदी माझा पूर्णची भाव ॥ ध्रु० ॥
सदानंद सुखदायक गुरूला, प्रेमभावें पुजीन त्याला ॥ १ ॥
पुजूनी त्यासी हृदयीं सांठविलें निजरूपी मन गुंगची झालें ॥२॥
त्या पूर्ण ब्रह्मा हृदई सांठवितां, सहजची मुक्ती मिळेची तत्वता॥३॥
दास म्हणे त्या गुरुपदासी, अहोरात्र स्मरणा लावीन मनासी ॥४॥

रा. रा. श्रीसाईलीलाकर्ते यांसः—

कृ. शि. सा. न. वि. विशेष. आपल्या सुंदर श्रीसाईलीलेच्या एखादे अंकांत खालील श्रीसाईनाथ करुणाष्टकास व लीलावतासाष्टकास स्थान मिळण्यास सविनय प्रार्थना आहे.

भुजंगप्रयात.

नसे अंतरीं वास त्वद्देवराया ।
कधीं वंदिलें भक्तिनें नाहिं पाया ॥
कशी कंठुं संसारि या दीर्घकाला ।
पदा वंदितें साइजी देवबाला ॥ १ ॥

दयांबोनिधे गोकुळीं कृष्ण झाला ।
जना दावण्या " भक्तिचा मी भुकेला " ॥
नसे शक्ति वर्णावया रम्य लीला ।
करी जानकी बालिका वंदनाला ॥ २ ॥

तरूं केंवि तोडोनिया मोहपाशा ।
कशी सोडवूं गुंतवी चित्त आशा ॥
दया याचितें नाशि जी सर्व चिंता ।
पदीं बालकृष्णात्मजा ठेवी माथा ॥ ॥

रिपू गांजिती कामक्रोधादि मारी ।
भवाब्धीमध्यें चित्त घेई भरारी ॥
निराशा सदा शांति जाई लयाला ।
प्रभी सोडवी प्रार्थिते देवबाला ॥ ४ ॥

---

१. आपण गोकुळांत कृष्ण झालांत म्हणजे आपण गोकुळांत जो जन्म घेतलात तो केवळ " मी भक्तीचा भुकेला आहें " हे प्रत्यक्ष दाखविण्याकरितांच.

चमत्कार दावोनि नाना जनाला ।
किती उद्धरीले नसे मोज त्याला ॥
उदी तीर्थ घेतां समाधान चित्ता ।
नमस्कार पादांबुजीं साईनाथा ॥ ५ ॥

कुणा सांगतां जाऊनी स्वप्निं कांहीं ।
कुणा दावितां गम्यै ना देवताही ॥
जसा भाव ज्याचा तशी होत मूर्ती ।
पदीं बालिका लीन ऐकोनि कीर्ती ॥ ६ ॥

नको द्रव्य ठेवा नको मोक्ष केवा ।
पदा दाउनी देइ आतां विसावा ॥
अती क्षीण हा सोसवेना मनाला ।
कृपा सागरा दाखवी सत्पथाला ॥ ७ ॥

विटेना कदा चित्त, हें सर्व खोटें ।
जरी बोंचती दुःख दुर्दैव कांटे ॥
बहू नाडिती गर्व दंभादि माया ।
पुरे सोडवी, दाखवी दिव्य पाया ॥ ८ ॥

शार्दूलविक्रीडित.

लक्ष्मी चूरित पादपद्म स्वकरे जेथें मुनी तिष्ठती ।
ब्रह्मानंद मिळावया स्वरूप जें योगी सदा चिंतिती ।
कोणी सेविती धूम्र कोणि करिती अष्टांग ही साधनें ।
साईरूप धरीत भक्तहृदिचें फेडावया पारणें ॥ १ ॥

---

२. आपण कोणास अशा कांहीं गोष्टी सांगतां कीं त्या प्रत्यक्ष देवांना सुद्धा कळणें अशक्य असते.

मालिनी.

हलहल हृदिं ठेवी भस्म चर्चीत आंगा ।
विलसत शशि भालीं मस्तकीं दिव्य गंगा
स्वरूपिं निज सदां जो राही तल्लीन बावा ।
धरित स्वरूप साई पाहुनी भक्तभावा ॥ २ ॥

भुजंगप्रयात.

ध्रुवाकारणें देव साकार झाला ।
हृदीं लाथ साहोनि वंदी भ्रुगुला ।
जनी कारणें कांडितो देवराया ।
धरी साईरूपा करी दूर माया ॥ ३ ॥

वसंततिलका.

सारथ्य अर्जुनरथीं करि अश्वसेवा ।
जो रुक्मिणी हृदयिचा बहुमोल ठेवा ।
जो गोकुळीं अधरिं वाजवि गोड पावा ।
तो शेरडीमधिं धरी प्रभु " साइ " नांवा ॥ ४ ॥

रेड्यामुखीं वदवि जो विभु वेद चारी ।
जो नंदमंदिरिं सुखें हरि गाइ चारी ।
नामा जया वदनिं घालित भक्ति घांसा ।
गोदातटीं पुरवि तो प्रभु भक्त आशा ॥ ५ ॥

शार्दूलविक्रीडीत.

प्रल्हादास्तव स्तंभि जो प्रगटला मारावया दुर्जना ।
घेई मोहिनिरूप दैत्य वधिला दावीत लीला जना ।

दामाजीस्तव घोंगडी धरि शिरीं जासूद हा सांवळा ।
प्रार्थी देवसुता हरी भवभया साई प्रिया प्रेमला ॥ ६ ॥

ता २९।११।२४ आपली दुहिता व बाबाची वत्सा

देवबाला.

रा. रा. श्री साई लीलाकर्ते यास कृ. शि. सा न. वि. विशेष.

श्री सद्गुरु साईनाथ बाबांची संस्कृत पद्यरूपीं सेवा करण्याचा हा माझा पहिलाच प्रयत्न आहे. एकच कविता केली आहे. व ती आपल्याकडे पाठवीत आहे. तिचा अव्हेर न करिता तिला आपल्या एखादे श्री साई-लीलेच्या अंकांत स्थान द्याल अशी आशा आहे.

मंदाक्रांता.

दृष्टैवश्वर्यं तव ममर्मात मूढभावं प्रपद्दे ।
नाहं शक्तस्तव च विभवं गातु मत्यल्प बुद्ध्या ।
क्वेशः साई त्रिभुवन पतिः क्वाऽर्भकोऽयंच दासः ।
श्रीपादस्य प्रथम नमनं स्वी कुरुष्वेति वांछा ॥ १ ॥

अर्थ—आपलें ऐश्वर्य पाहून माझी बुद्धी गुंग होऊन गेली. आपल्या वैभवाचें वर्णन करण्यास माझी अल्पमति असमर्थ आहे. आपण त्रैलोक्याचे मालक परमात्मा साई कोणीकडे व मी हा दासवत्स कोणीकडे. (तथापि) श्रीपादाचे (माझ्या) प्रथम वंदनाचा आपण स्वीकार करावा अशी (माझी) इच्छा आहे.

ता. ११।१२।२४ आपला नम्र, व बाबांचा वत्स,

देवसुत.

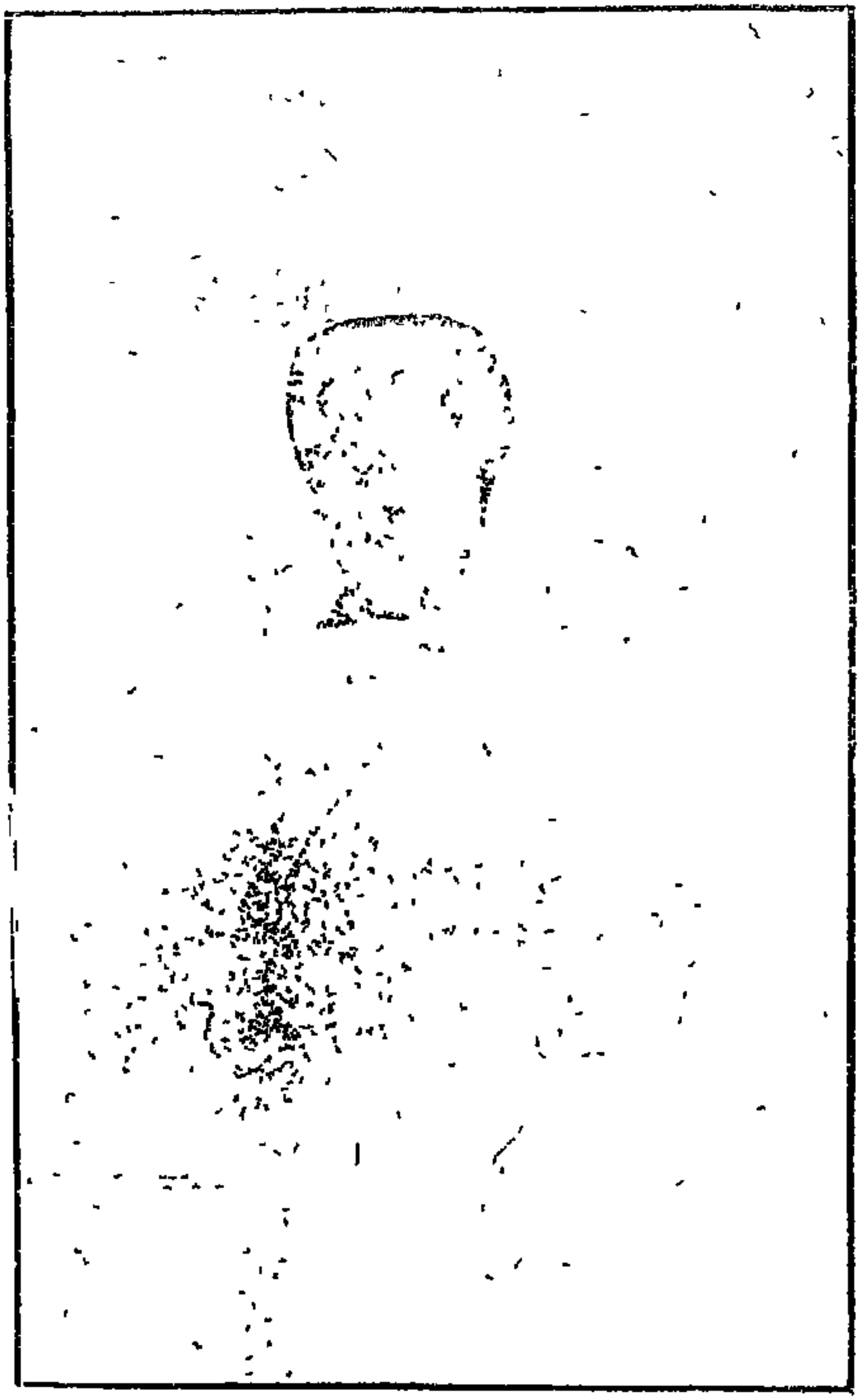

ह. भ. प. दासगणू महाराजाचे शिष्य

कै. दामोदर वामन आठवले उर्फ दामुअण्णा.

ह. भ. प. दासगणु महाराजांचे शिष्य रा. दामोदर वामन आठवले उर्फ दामुअण्णा याना पंढरपूर मुक्कामीं कफक्षयाच्या विकाराने पौष शुद्ध १० च्या दिवशीं सकाळीं देवाज्ञा झाली, हे कळविण्यास आम्हास अत्यंत खेद वाटत आहे. बहुतेक सर्व महाराष्ट्रात व विशेष करून श्री साई महाराजाचे भक्तमंडळात दासगणुमहाराज व त्यांचे शिष्य दामुअण्णा या दोन व्यक्तींना न ओळखणारा क्वचितच कोणी असूं शकेल व दामुअण्णाच्या अकालीं मृत्यूमुळे प्रत्येकाला हळहळ वाटेल. गेल्या रामनवमीच्या उत्सवात शिरडीस दासगणुमहाराजांचे जे कीर्तन झाले ते दामुअण्णांचे साथीने झालेलें दासगणु महाराजाचे शेवटचे कीर्तन. त्यावेळेपासूनच दामुअण्णाची प्रकृति खालावत चालली होती, व शेवटी दुखणें क्षयावर जाऊन त्यात त्याचा अंत झाला.

दामु अण्णा हे मुळचे कोंकणचे राहणारे. घरची स्थिति गरीबीची म्हणून लहानपणींच विद्याभ्यास करण्याकरितां हे देशावर आले. वार लावून किंवा कोणाचे घरीं पूजा वगैरे करण्यास राहून विद्यार्जन करावे हा मनांतला हेतु. त्याप्रमाणे त्यांनीं मराठी शिकण्यास सुरवात केली. कल्याणचे कै. नानासाहेब चांदोरकर यांनीं दामुअण्णानां आश्रय दिला. दामु अण्णा हे साधारण देखणे असून त्यांचा आवाजही चागला होता. यावेळीं दासगणू-महाराज हे एकटेच कीर्तन करित असत. त्याना दामुअण्णाची जोड दिल्यास फार बहारीचे कीर्तन होईल असे नानासाहेबास वाटून, त्यानीं दामुअण्णाना दासगणु महाराजांचे स्वाधीन केले. ही नानासाहेबांची योजना किती फलद्रूप झाली हें सर्वांनां माहीत आहेच. वास्तविक ही योजना श्री सद्गुरु साईमहाराजाचीच.नानासाहेब निमित्तमात्र झाले. सुंदर गोड आवाज, देखणेपणा या दोन गुणांमुळे दामुअण्णा लहानपणींच एखाद्या नाटक कंपनींत ओढले जावयाचे. नानासाहेबांकडे येण्यापूर्वी दामु अण्णा काहीं दिवस पुण्यास एका प्रसिद्ध नाटक कंपनीशीं दृढ संबंध असलेल्या गृहस्थाकडे त्यांचे घरीं पूजा